

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

חריץ וגזוזטראות שבין שתי חצרות

(ע"ח ב') משנה: חריץ (לכל אורך החצר) שבין שתי חצרות, עמוק עשרה ורחב ארבעה (טפחים, שבפחות מזה נוח לפסוע משפתו לשפתו), מערבין שניים ואין מערבין אחד, אפילו מלא קש או תבן (אינה סתימה. שאינו מבטלו שם, שסופו ליטלו). מלא עפר או צרורות (בטלים למקומם בחריץ, ונחשבים סתימה, ולפיכך), מערבין אחד ואין מערבין שניים.

(המשך משנה): נתן עליו (על החריץ, משפתו לשפתו) נסר שהוא רחב ארבעה טפחים (כעין גשר, והוי כפתח), וכן שתי גזוזטראות זו כנגד זו (ונתן נסר רחב ד' כמין גשר מזו לזו, הוי נמי כפתח), מערבין שניים. ואם רצו, מערבין אחד. פחות מכאן (שאינו רחב ארבעה טפחים), מערבין שניים ואין מערבין אחד (שאינו כפתח).

(ע"ט א') אמר רבא: לא שנו (שצריך נסר ארבעה), אלא שנתן לרחבו (ארכו של דף לרוחב החריץ משפה לשפה כעין גשר). אבל לארכו (שנתן לארכו של חריץ קרש באורך ד' טפחים על גבי יתדות אצל שפתו, סתם קצת רוחב החריץ ומיעטו מד'), אפילו כל שהוא נמי, שהרי מיעטו (את רוחב החריץ במקום זה) מארבעה.

(שנינו במשנה): וכן שתי גזוזטראות זו כנגד זו. אמר רבא: הא דתנן וכן שתי גזוזטראות וכו' זו כנגד זו אין, אבל זו שלא כנגד זו (שבולטת לרשות הרבים יותר מחברתה), או זו למעלה מזו, לא (מספיק נסר ארבעה). ולא אמרן אלא שיש בין זה לזה (בין הגזוזטראות) שלושה טפחים. אבל אין בין זה לזה שלושה, גזוזטרא עקומה היא (ומותר לדיירי הגזוזטראות לערב כאחת).¹

שיטות הראשונים

חריץ שבין שתי חצרות, עמוק עשרה ורחב ארבעה, מערבין שניים: כתב הריטב"א דכל שאינו עמוק עשרה, אי נמי כל שאינו רחב ד' טפחים, לאו מחיצה היא כלל, ופיתחא נמי לא הוי, דמפסע פסעו ליה, ומערבין אחד ואין מערבין שניים. וכן פסק הרמב"ם.²

לא שנו אלא שנתן לרחבו, אבל לארכו, אפילו כל שהוא נמי: רש"י פירש לארכו, שנתן לארכו של חריץ נסר באורך ד' טפחים, כשיעור פתח. ודעת הרמב"ם שדוקא אם אורך הנסר כאורך כל החריץ מועיל לערב אחד. והשו"ע³ פסק כרש"י.

וכן שתי גזוזטראות: רש"י והרמב"ם מבארים שבין הגזוזטראות נתן נסר (וזו שלא כנגד זו, אפילו נסר לא מהני⁴). ודעת רבינו תם, שבגזוזטראות מדובר אף בלא נסר ביניהן⁵. שאם הן מכוונות זו כנגד זו, ויש ביניהן ריווח פחות מארבעה טפחים

¹ הנוסח על פי הכתוב בפסקי הרא"ש (סי' ה). וראה אור"ז (סי' קפ) וכן דק"ס.

² מקורות - ריטב"א (ע"ח ב', ד"ה חריץ שבין). רמב"ם (הל' עירובין ג, יב).

³ אור"ח שעב"ז. מקורות - רש"י (ע"ט א', ד"ה אלא שנתנו). רמב"ם (הל' עירובין ג, יג).

⁴ וביארו הרשב"א ותוספות הרא"ש (ע"ח ב', ד"ה וכן) שיטת רש"י, שאם נתן את הנסר מקרן זווית של גזוזטרא זו לקרן זווית של חברתה באלכסון, אין דרך פתח בעניין זה, כדאמרינן לעיל בפ"ק, ו' א', פתחא בקרן זווית לא עבדי אינשי. והריטב"א (ד"ה וכן) כתב דאפילו תימא דפתחא בקרן זווית עבדי אינשי, מכל מקום בעית תשמישתיה טפי ולא מסתגי ליה, כיון שיש ביניהם ארבעה טפחים (משא"כ בכותל, לא בעית כולי האי).

⁵ אבל אם נתן נסר רחב ארבעה, אפילו מופלגים הרבה, מותר, כדאמרינן לעיל, ע"ז ב', גבי כותל שבין שתי חצרות וסולם אחד מכאן ואחד מכאן זה שלא כנגד זה, דכי הוי הכותל רחב ד' אפילו מיפלגי הסולמות זה מזה טובא.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

נחשבות מחוברות⁶. והשו"ע⁷ פסק כרמב"ם. והרמ"א הוסיף פירוש רבינו תם.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שעב)

טז. חריץ שבין שתי חצרות, עמק עשרה ורחב ארבעה, אין יכולין לערב יחד אפלו מלא תבן וקש, כל זמן שלא בטלו; ואם היה מלא עפר וצורות, אפלו סתמא שלא בטלו, צריכים לערב יחד (וע"ל סי' שני"ח סעיף ב'). **הגה:** יש אומרים דאם מלאם בפרות סתמא בטלו להו, דדרךן לעשותן שם אוצר (הגהות אשרי).
יז. נתן עליו נסר כמין גשר משפת החריץ אל שפתו, אם הוא רחב ארבע חשוב כפתח ומערבין אחד, ואם רצו מערבין שנים. **הגה:** והוא הדין אם מלאו ברחב ארבעה בדבר המבטלו שם (בית יוסף). ואם נתן הנסר לארך החריץ במשך ארבעה, אפלו אין בו אלא כל שהוא, חשוב כפתח, שהרי מעטו מארבעה.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שעג)

א. שתי גזזטראות, הבולטות משתי עליות זו כנגד זו ונתן ביניהם נסר רחב ארבעה, הרי הוא כפתח ומערבין יחד. **הגה:** ואם אין המרחק שביניהם ארבעה, אפלו בלא נסר נמי דינא הכי (המגיד פ"ג). ואם רצו, כל אחת מערבת לעצמה. אבל אם היו זו שלא כנגד זו, שאחת משוכה למזרח ואחת למערב, אינם יכולים לערב יחד. וכן אם הייתה אחת גבוהה מחברתה, לא חשיב פתח. והני מלי כשמרחקות זו מזו ג' ט, אבל אם הם תוף ג' זו לזו, בין ברחוק בין בגובה, חשיב שפיר כפתח.

עירוב חצרות שביניהן תבן

(ע"ט א') **משנה:** מתבן (גדיש של תבן) שבין שתי חצרות (ומפסיק על פני רוחב כל החצרות) גבוה עשרה טפחים, מערבין שניים ואין מערבין אחד (שנחשב כמחיצה).

(המשך משנה): אלו מאכילין מכאן ואלו מאכילין מכאן (מן התבן לבהמתם).

(המשך משנה): נתמעט התבן מעשרה טפחים (לאורך כל החצר, או במשך יותר מעשר אמות), מערבין אחד, ואין מערבין שניים.

תניא: בית שבין שתי חצרות, ומילאהו תבן, ונתמעט התבן מעשרה טפחים, שניהם אסורים. כיצד הוא עושה (להתיר את אחת החצרות)? נועל את ביתו ומבטל את רשותו. הוא אסור, וחברו מותר.

(ע"ט ב') (ומקשה) תרתי (הרי בביטול בלחוד סגי, כדתנינן בכמה דוכתי)?!

⁶ **ובדעת רבינו תם, נחלקו הראשונים: תוספות** (ע"ח ב', ד"ה וכן) כתבו בשם רבינו תם דכי ליכא ד' מזו לזו מערבין שניים ואם רצו מערבין אחד. **והרשב"א** (בחי' ובעבוה"ק, בית נתיבות, שער ד, סי' א) כתב שבכי האי גוונא מערבין אחד ואין מערבין שניים.

⁷ או"ח שעג.א. וביאר המשנ"ב (ס"ק ד-ה) דברי הרמ"א, שכשאין המרחק בין הגזזטראות ארבעה, אפילו בלי נסר אם רצו מערבים יחד, ואם רצו מערבים שניים (כדעת תוספות, בהערה לעיל, ודלא כהרשב"א). והוסיף (על פי מג"א ושאר אחרונים), ודוקא שסמיכת הגזזטראות זו לזו לא היה באורך כל הכותל; דאילו אם היה סמיכתן באורך כל הכותל, או שהיה נמשך הסמיכה זו לזו ביותר מעשר אמות, אז מערבין אחד ולא שניים.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

(ומתוך) או נועל (דגלי דעתיה דאסתלק מהכא, והיינו ביטוליה⁸), או מבטל.

ואי בעית אימא, לעולם תרתני (ולענין היתר חברו, בחדא סגי. ומיהו לדידיה בעי למיעבד הרחקה), כיוון דדש ביה אתי לטלטולי.

שיטות הראשונים

נעילת דלת במבטלי רשות: ללישנא בתרא בעינן תרתני, כיוון דדש ביה אתי לטלטולי. וכן הלכה. ופירש רש"י דהוא הדין דסבירא ליה להאי תנא בכל מבטלי רשות דבעי לנעול. וכתב הרא"ש שיש להחמיר כפירושנו. ודעת תוספות, **מרדכי, ריא"ז, הרשב"א והריטב"א**, דבשאר מבטלים לא בעי נעילה⁹. וגם הרמב"ם לא הזכיר נעילת דלת¹⁰. וכן סתם השו"ע¹¹, ובשם יש אומרים כתב כרש"י¹².

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שעב)

יט. גדיש של תבן תבין שתי חצרות, אם הוא גבוה עשרה כל אחד מערב לעצמו...

(או"ח, הלכות שבת, סימן שפ)

א. ... אם בטל רשותו סתם, לא בטל אלא רשותו שיש לו בחצר, הילכך הם מתרים להוציא מפתיהם לחצר וגם הוא, שהוא ארח בעלמא, אבל אסורין להוציא מבייתו לחצר, וגם הוא. ויש אומרים שצריך לנעול ביתו, כדי שלא יבא להוציא באסור, ולא יפתחנו אלא כשרוצה לצאת ולבא, וינעלנו מיד אחר צאתו ובואו.

⁸ והוא בכלל הביטול דתנינן בכל דוכתא. ריטב"א.

⁹ וכתבו תוספות דקצת נראה דדווקא הכא צריך נעילת דלת, שעד עתה הורגלו לטלטל בלא שום עירוב שהיה תבן מפסיק, ואיכא למיחש, כדאמר כיון דדש ביה אתי לטלטולי. ועוד כתבו דנראה דהכא נמי לא בעו לנעילת דלת אלא שבת ראשונה שאחר המיעוט, כיון שבשבת שעברה היו מטלטלין שם בלא עירוב ובלא ביטול רשות, אבל לשבת אחרת לא יצטרכו עוד לנעול. דאין סברא שעד לעולם יהא צריך נעילה ולא נשוה אותו לשאר ביטול בשביל שהיתה שם מחיצה מפסקת פעם אחת.

¹⁰ וכתב הב"י (או"ח שפא) מיהו נראה דהיינו דווקא במבטל רשות חצרו ולא רשות ביתו. אבל במבטל רשות חצרו ורשות ביתו, הוי אורח גמור לגבייהו, ומותר להוציא אף מביתו, כיוון דלא נשאר לו שום רשות שלא ביטלו. וכן פסק בשו"ע.

¹¹ או"ח שפא. וכתב המשנ"ב (ס"ק יא) ובמקום הדחק יש לסמוך להקל שאין צריך נעילת בית (צ"ב מדוע רק בשעת הדחק). והרי"ף השמיט כל הנידון. מקורות - רא"ש (סי' ז). תוספות (ד"ה ואיבעית אימא). מרדכי (פרק הדר, רמז תקטו). ריא"ז (פ"ה, ה"ד, סעיף ב). רשב"א (ע"ט ב', ד"ה ואיבעית). ריטב"א (ע"ט ב', ד"ה אי בעית).

¹² הרי"ף השמיט ברייתא דבית שבין שתי חצרות ומלאהו תבן וכו'. וכבר העיר על כך הרז"ה וכתב שכולה הלכה היא, אע"פ שהשמיטה הרי"ף. אמנם גם הרמב"ם השמיטה. וצ"ב.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס;
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

האכלת בהמה מתבן שבין שתי חצרות

(ע"ט א') (שנינו במשנה): מתבן שבין שתי חצרות, גבוה עשרה טפחים... אלו מאכילין מכאן ואלו מאכילין מכאן (מן התבן לבהמתם¹³).

אמר רב הונא: (מותר להאכיל מהמחיצה) ובלבד שלא יתן (בידיים) לתוך קופתו ויאכיל¹⁴.

(ומקשה) ולאוקמי (בהמתו על התבן כדי שתאכל) שרי?! והאמר רב הונא אמר רבי חנינא: מעמיד אדם את בהמתו על גבי עשבים (מחוברים) בשבת, ואין מעמיד אדם את בהמתו על גבי מוקצה בשבת¹⁵!

(ומתרץ, מתניתין לאו דמוקים לה עלה בידיים, אלא) דקאים לה באפה ואזלה ואכלה¹⁶.

(ומקשה) והתניא: בית שבין שתי חצרות (ושני בתים משתי החצרות פתוחים לו¹⁷), ומילאהו תבן, זה נותן (בידיים) לתוך קופתו ויאכיל (לבהמתו), וזה נותן לתוך קופתו ויאכיל!

(ומתרץ) בית (מלא תבן) כיוון דאיכא תקרה (וניכר כשגג הגדיש מתרחק), כי מיפחית (התבן מעשרה טפחים), מינכרא ליה מילתא (ופורש¹⁸). הכא (במשנתנו שהמתבן בחצר ואין עליו תקרה) לא מינכרא ליה מילתא.

שיטות הראשונים

ובלבד שלא יתן לתוך קופתו ויאכיל: פירש רש"י שלא יתן לתוך קופתו בשבת¹⁹. וכן דעת ראב"ד, אור זרוע, רשב"א,

¹³ ולא חיישינן דילמא ממעיט תבן מעשרה דהויא לה חדא רשותא, ואסרי אהדדי, ולא מסקי אדעתייהו ומטלטלי בחצר, להא לא חיישינן, דהא אפילו אימעיט, אי לא הוי מיעוט על פני עשר אמות ויותר, לא אסרי, דהא עד עשר פיתחא הוי, ואין בהמה ממעטת כל כך באכילתה בשבת אחד. רש"י.

¹⁴ דלמא שקיל טובא וממעיט ליה מעשרה, וקא מטלטל בחצר האסורה. ומאכילין דקתני במתניתין, שהבהמה באה ואוכלת, והתם לא חיישינן לדלמא ממעיט, דבהמה קלי קלי אכלה. לישנא אחרינא: לא יתן לתוך קופתו - משום דמוקצה מאתמול למחיצה זו. רש"י. וראה מה שהקשה הרא"ש (סי' ו') ומה שתירצו הרשב"א בשם הראב"ד, וכן הריטב"א.

¹⁵ מעמיד אדם את בהמתו על גבי עשבים - מחוברים, לאכול, ולא חיישינן דלמא עקר בידיים ומאכיל לה, דהא חמיר עליה איסור שבת; אבל איסור מוקצה קיל ליה, וחיישינן דלמא שקיל בידיים וספי לה. הכי נמי, כיון דאיסורא דרבנן הוא דאיכא, ניחוש! רש"י.

¹⁶ קאי באפה שלא תלך במקום אחר, ואיהי אזלה ואכלה; וכולי האי לא גזור רבנן. רש"י.

¹⁷ ומיירי שהבית הזה אין בו מחיצות אלא תקרה. ויש שפירשו שבית התבן רחב ואין כולו מלא תבן, אלא התבן נתון באמצעיתו כעין מחיצה מכותל לכותל באורך הבית, והבית יש בו רשות לשתי החצרות וכשנתמעט התבן אסורין בבית מכאן ומכאן, שהן אסורין זה על זה. ואפשר שלכך פירש רש"י בית שבין שתי חצרות ושני בתים משני החצרות פתוחין לו, כי הבתים פתוחין ופרוצים לבית התבן במלואם וכשנפלה המחיצה נאסרו הבתים ההם. ריטב"א (עיי"ש עוד).

¹⁸ ולישנא דמוקצה נמי אין אסור משום מוקצה אלא מעשרה ולמטה, דכל מעשרה ולמעלה, לאו צורת מחיצה היא. רש"י.

¹⁹ וכתב שני הסברים: א. דלמא שקיל טובא וממעיט ליה מעשרה, וקא מטלטל בחצר האסורה (והקשו דשבת כיון שהותרה, הותרה. ותירץ הרשב"א בשם הראב"ד, דעכ"פ לכתחילה אסור לעשות כן. והריטב"א תירץ דחיישינן לשבתות אחרות, דלא מסקי אדעתייהו). ב. משום דמוקצה מאתמול למחיצה זו (והקשה הרא"ש דלא הוקצה מעולם למחיצה, עיי"ש).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזהש"ת
ט השון תשפ"א
מסכת: עירובין | פרק: ז | דף: ע"ט

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ורטיב"א. ודעת הרא"ש דבחול קאמר²⁰. והשו"ע²⁴ סתם כרש"י (שאסור משום מוקצה, ודוקא בשבת); וכתב שלרא"ש אפילו בחול אסור²².

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שעב)

יט. גדיש של תבן שבין שתי חצרות, אם הוא גבוה עשרה כל אחד מערב לעצמו; נתמעט בחל מעשרה, צריכים לערב ביחד. ובעוד שלא נתמעט, אסור לשום אחד מהם לתן מן התבן לתוך קפתו בשבת להאכיל לבהמתו; ואפלו להעמידה שם כדי שתאכל אסור, אבל (אם) יכול לעמד בפניה כדי שלא יהא לה דרך לנטות אלא לשם. ולהרא"ש, אפלו בחל אסור לתן ממנו לקפתו, וכן להעמיד הבהמה בידיים. במה דברים אמורים בגדיש שבין שתי חצרות, אבל גדיש שבין שני בתים מתר להאכיל לבהמתו ממנו, בידיים.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכד)

יג. מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים מחברים, ולא חיישינן שמא יתלש מהם; אבל לא על גבי מקצה, מפני שאסורו קל וחישינן שמא יתן לה ממנו בידיים. ודוקא להעמידה על גבי ממש, אבל לעמד בפניה בענין שלא תוכל להטות אלא דרך שם, מתר.

²⁰ אלו מאכילין מכאן ואלו מאכילין מכאן - בחול. וקאמר רב הונא ובלבד שלא יתן לתוך קופתו לאכול בחול. ודאי אי בעי לסלוקי כולו בבת אחת מצי מסלק ליה. אבל לא יתן לתוך קופה ויאכיל מעט מעט דלמא ממעט ליה בערב שבת סמוך לחשיכה ולא אדעתיה וקמטלטל בשבת בחצר האסורה. ופריך ואוקומי בחול מי שרי? כיון שלא יתן לתוך קופתו בחול, אפילו להעמיד נמי אסור, דלמא יתן לתוך קופתו ויאכיל, כדאסרינן בשבת להעמיד בהמתו על גבי מוקצה!

²¹ או"ח שעב, יט. מקורות - ראב"ד (הו"ד ברשב"א). אור זרוע (סי' קפא). רשב"א וריטב"א (ד"ה אמר). רא"ש (סי' ו).

²² ליתן ממנו לקופתו, וכן להעמיד הבהמה בידיים (והקשה אליה רבה, ס"ק כט, שלשון השו"ע צ"ב, דמשמע דלהרא"ש כל שכן בשבת אסור, ואילו ברא"ש מבואר שבשבת מותר, ודוקא בחול אסור). והמשנ"ב (ס"ק קמ) כתב שהעיקר כסברא ראשונה (וביאר בשער הציון, אות ק, שכן דעת שאר הראשונים כרש"י, דהאיסור קאי רק על שבת. ודעת הרא"ש יחידאי הוא. ושכן משמע מלשון השו"ע דסובר כן לדינא, דהזכירה בסתמא). ופסק השו"ע שאם נתמעט בחול מעשרה, צריכים לערב ביחד. והוסיף המשנ"ב (ס"ק קלה, ע"פ הגר"א ועוד) אבל נתמעט בשבת, כיון שהותרה בתחילה כניסת השבת, הותרה.